

Redacțiunea Administrațiunea
 Tipografia:
 BRAȘOVU, piața mare Nr. 22
 Scrisorile nefrancați nu se primesc. Manuscrisurile nu se returnează.
 Birourile de abonațiuni:
 Brașov, piața mare Nr. 22
 Inscrise mai primesc în Viena
 Redolff, Moser, Haasenstein & Volger
 (Otto Moser), "Ernst Schalk, Alois
 Hornig, H. Duka, A. Oppelt, J. Don-
 nerberg; în Brașov: A. V. Gold-
 berger, Anton Mauer, Echten Bernat;
 în Frankfurt: G. A. Domb; în Ham-
 burg: A. Steiner.
 Prețurile inserțiilor: o serie
 garmă adă pe o colină 8 cr.
 și 80 cr. dimbră pentru a pu-
 blicare. Publicații mai dese
 după tarife și învoială.
 Reclame pe pagina III-a
 sereă 10 cr. v. a. sau 80 bani.

GAZETA TRANSILVANIEI

(NUMĂR DE DUMINECĂ 14)

"Gazeta" este în fă-care di-
 abonamente pentru Austro-Ungaria.
 Pe un an 12 fl., pe șase luni
 6 fl., pe trei luni 3 fl.
 Pentru România și străinătate:
 Pe un an 40 franci, pe șase
 luni 20 franci, pe trei luni
 10 franci.
 Se prenumără la toate oficiile
 postale din țară și din afară
 și la dd. colectori.
 Abonamentul pentru Brașov:
 la administrațiunea, piața mare
 Nr. 22, etajul I.: pe un an
 10 fl., pe șase luni 5 fl., pe trei
 luni 2 fl. 50 cr. Cu dușul în
 casă: Pe un an 12 fl., pe
 șase luni 6 fl., pe trei luni 3 fl.
 Ună esemplară 5 cr. v. a. sau
 15 bani.
 Atât abonamentele cât și
 inserțiunile sunt a se plăti
 înainte.

Nr. 79.—Anul LIV.

Brașov, Duminecă 7 (19) Aprilie.

1891.

Nou abonament la „GAZETA TRANSILVANIEI“.

Cu 1 Aprilie 1891 stilul vechiu
 s'a deschis nou abonament, la care in-
 vităm pe toți amicii și sprizitorii fidei noastre.

Prețul abonamentului

Pentru Austro-Ungaria: pe trei luni 3 fl.
 pe șase luni 6 fl., pe un an 12 fl.

Pentru România și străinătate: pe trei
 luni 10 franci, pe șase luni 20 franci, pe un
 an 40 franci.

Abonamente la numerele cu data de Duminecă:

Pentru Austro-Ungaria: pe un an 2 fl., pe
 șase luni 1 fl.

Pentru România și străinătate: pe un an 8
 franci, pe șase luni 4 franci.

Abonarea se poate face mai ușor și
 mai repede prin mandate postale.

Domnii, cari se vor abona din nou
 să binevoască a scrie adresa lămurită și
 a arăta și posta ultimă.

Administrațiunea „Gazetei Transilvaniei“.

Brașov, 6 Aprilie v.

Dis'amă cu altă ocaziune, că
 lumea din afară a început să vadă
 lucrurile dela noi din Ardeal și
 Țera-ungurească, așa cum sunt în-
 tru adevăr și nu cum le înfăți-
 șează lumea penele plătite ale gu-
 vernului unguresc.

Pentru ca să se scie pretutin-
 deni cât de apăsați și nemulțu-
 miți suntem noi aici sub așa di-
 sul guvern liberal și constitu-
 țional unguresc, a contribuit
 fără îndoială mult și Memoriul,
 ce l'au publicat studenții universi-
 tari români din București cu scop
 de a informa lumea străină despre
 trista noastră situațiune.

Acăsta este ce supără pe ma-
 ghiarisorii noștri bătrâni și ti-
 nerii așa de mult, încât mai ales
 în Clușiu și-au pierdut cu totul
 sărita.

Cumcă junimea universitară
 maghiară voiesce să răspundă la
 Memoriul junimei universitare ro-
 mâne din România nu ne surprinde
 nici-decum; ceea ce ne pune în
 uimire însă este, că tinerimea uni-

versitară maghiară nu se sfiesce
 de a se folosi în această luptă mo-
 rală și intelectuală de nisce apu-
 cături atât de nedemne și de-
 jositoare, cum este aceea, de a se
 provoca la vorbe și la mărturia
 unor creaturi unguresci, ca Mol-
 dovan Gergely, cari de multă nu
 mai sunt considerați de cătră
 poporul român, decât ca nisce
 renegați dintre cei mai păcătoși.

Pe cât timp tinerii maghiari
 s'ar fi mărginit a răspunde în
 mod cât se poate mai obiectiv
 la învinuirile, ce le conține Me-
 moriul studenților români, n'am
 fi putut dice de-oamdată nimica,
 ci am fi așteptat să vedem, cum
 pot ei să facă minunea de a
 convinge lumea, că noi aici am
 trăi ca și în sinul lui Avram și
 n'am fi nici apăsați, nici pri-
 goniți, nici nedreptățiți. După ce
 însă junimea universitară maghiară
 a inaugurat această luptă, care
 trebuia să fiă purtată cavaleresce
 și pe față, prin aceea, că în Clușiu
 s'a pus sub egida unui renegeț
 și s'a încercat să câștige simpa-
 tiile lumei pentru cauza ei provo-
 cându-se la „autoritatea“ acestuia,
 care în viața lui n'a avut nici-
 odată convingerea proprie, ci a
 jucat totdeauna numai după cum
 i-au cântat stăpânii, cari i-au
 dat osul de ros: trebuie să di-
 cem, că cauza, ce o apără ea,
 este cauză nedreptă și că ea este
 convinsă în inima ei despre a-
 căsta.

Dacă memoriul studenților
 români ar fi într'adevăr plin de
 minciuni, cum dicu foile unguresci
 și după ele tinerii maghiari, atunci
 aceștia din urmă n'ar avé, decât
 să înșire faptele și să dovedescă,
 că nu sunt adevărate cele ce se
 susțin despre Români din Ar-
 del și Țera ungurească; dér ce
 caută, ce rol joca aici asigură-
 rile personale ale unui Moldovan
 Gergely, că el ca pretins Ro-

mână condamnă Memoriul din
 București?

E lucru de risă a vedé aici
 îngâmfarea personală mergându
 mână în mână cu patima orbă
 națională și jucându o comedie pe
 cât de ciudată, pe atât și de
 respingătoare.

Dacă este așa de „dreptă“
 cauza, ce vré să o apere junimea
 maghiară, atunci ce lipsă are ea
 de-a chiama în ajutor câțiva ar-
 ticuli cu totul neînsemnați ce i-a
 scris într'o fôia guvernamentală
 din Clușiu Moldovan Gergely, care
 nu se poate lăuda cu nimic alta,
 decât că a avut mamă română
 și care și acuma scriind în „Ko-
 lozsvár“ în contra Memoriului stu-
 denților din București într'un
 ton de totu îngâmfat și cara-
 ghios, n'a făcut decât a și im-
 plini ceea ce dice Ungurul prin
 cuvântul „kutyakötelesség“.

Moldovan Gergely și-a fă-
 cut carieră între Unguri numai
 prin aceea, că încă de pe când
 era student a colaborat la dia-
 rele din Clușiu, fiind dator, se
 înțelege, pentru plata ce o lua,
 să scrie pe pofta acelor diare, în
 contra dreptelor postulate și as-
 pirațiunii ale poporului, din care
 s'a născut. Pe această cale a
 ajuns el inspector de școle un-
 guresc, și mai apoi profesor la
 universitatea din Clușiu.

Nu mai este de lipsă să per-
 dem multe cuvinte. Acăsta pa-
 sere de noapte a acelu renegețism,
 care la noi n'a prins, har Domnului,
 rădăcină în timpul acesta al de-
 șeptărei naționale, ne este bine
 cunoscută tuturor.

Pentru ca însă cetitorii noștri
 să potă judeca pe deplin valoarea
 morală a acestui om și caracte-
 rul lui, le vom reînprospăta în
 memoriu un fapt, care ne scu-
 tesce de a mai lua în seamă bălă-
 căriturile scrise de el în fôia gu-
 vernamentală din Clușiu ca res-

punsă la memoriul tinerilor Bu-
 curesceni.

Amă dîșu, că Moldovan Ger-
 gely nu se poate lauda în fața
 noastră cu altă ceva, decât că
 este născut din mamă română.

Ei bine, acăsta mamă a sa, o
 țerancă română muncitoare, a mu-
 rit înaintea cu câțiva ani în Turda,
 totu acolo, unde fiul ei era
 mare domn, inspector de școle
 unguresc. La îngropăciune au
 fost toți vecinii buni și ómenii
 de bine, cari o cunoscău. Celu
 ce a lipsit însă a fost fiul ei
 Grigorie, căruia de când s'a fă-
 cut „Gergely“, i-a fost rușine
 a se mărturisi ca fiu al acestei
 țerance române, care i-a dat
 viață, l'a nutrit la peptul ei și
 l'a crescut în anii copilăriei sale.

Mai trebuie óre să spunem, de
 ce pot fi capabil față cu po-
 porul din care s'a născut un
 om, care nu vré să-și cunoscă
 pe părinții săi proprii?

Și unui asemenea om îi fac
 ovațiuni și-i aduc omagii stu-
 denții universitari maghiari din
 Clușiu!

Ce tristă degenerare a simțului!
 Ce păcătoasă rătăcire a conștiinței!
 Ce pătimașă disprețuire a demni-
 tății proprii!

CRONICA POLITICĂ.

— 6 (18) Aprilie.

În 16 Aprilie n. s'a ținut în Buda-
 pestă cioroborul studenților uni-
 versitari unguri, cari s'au adunat la sfat
 pentru ca să iscodescă împreună o nă-
 drăvăniă, prin care să potă schimba cele
 făcute în nefăcute și pe lume s'o facă
 să credă, că toate cele ce s'au scris în
 Memoriul studenților români (dela
 București întru apărarea Românilor
 din Transilvania și Ungaria, sunt „min-
 ciuni“.

Cioroborul la deschis mititelul
 „patriot“ Renyi Iozsef, care dișe, că
 au trecut vremile, când numai cei ce
 aveau nume unguresc erau socotiți ca
 buni patrioți. Astăzi pot avé or-
 ce nume

FOILETONUL „GAZ. TRANS.“

Un document

din viața decedatului Ladislau Vaida.

E bine, e util și folositor
 ca să aducem aminte generați-
 nilor june, tapetele mărețe ale
 bărbaților noștri naționaliști, cari
 încetându din viață au lăsat în
 urma lor eterne amintiri.

Un asemenea bărbat era și
 fericitul Ladislau Vaida, care în
 totă viața lui n'a încetat de a
 lucra cu condeiul, cu inima și
 cu mintea pe terenul cultural
 și național și a cărui pomenire
 vecinică va fi păstrată în cartea
 nemului nostru.

Par' că zăresc și astăzi mă-
 reța umbră a acestui luptător de
 un caracter antic și de o con-
 vingere nestrămutată în toate ac-
 țiunile sale privitoare la cultura și
 asigurarea existenței naționale a
 poporului român.

Pe când trăiam în Clușiu, în

anii 1860—1867, în capitala de
 atunci a Transilvaniei, se aflau
 mulți demnitari români, ocupându
 înalte pozițiuni la guvernul țării,
 în magistratură și administrațiunea
 publică. Intre acei demnitari erau
 bărbați iluștrii și de inimă ca
 Baronul V. Popu, Const. Aldu-
 leanu, Iacobu Bologna, Ilie Măce-
 lariu, Paulu Dunca, Al. Lazaru,
 Dumitru Moga, Nicolae Barbu,
 Samuilu Poruțiu, Dr. Maior, Dr.
 Vasici, Teofilu Hosszu, Protopo-
 pulu Fekete Negruțiu, Ladislau
 Vaida, Iosifu Popu și alții.

Nervositatea maghiarilor, în
 acea epocă numită: „Era Constitu-
 ționalei octroate“, prin care Impă-
 ratul acorda popórelor transilvane
 o deplină egală îndreptățire națională,
 ajunsese de nesuferit.

Compatrioții Maghiari, în semn
 demonstrativ, își reluase pintenii
 și calpacurile împodobite cu pene
 d'ale paserilor răpitoare și toți
 aceia, cari purtau veșminte inter-
 naționale europene erau poreclii

cu numirea de „Pecivoci, Bezirks-
 séu slugi ai Camarilei austriace din
 Viena.“

De aceea, Europeanii pentru
 portul lor mai estetic, erau
 espusi pe strade agresivilor ti-
 nerimei maghiare dela institutele
 de cultură din acelu oraș și o
 speluncă suterană nocturnă din strada
 „Promenadii“ în care tinerimea
 își petrecea nopțile, era botezată:
 „Reichsrath“.

Studenții români, neavându a-
 tragere pentru colegiul Reformatu
 séu Unitar, impopulau cu deo-
 sebire liceul catolic al Piariș-
 tilor, unde erau bineveduți și
 părintesce tratați și numărul lor
 considerabil se compunea din
 copiii preoților și sătenilor din
 Ardeal și până în Sătmăr. În
 aceste mlădițe ale poporului nos-
 tru era viu păstrat graiul și
 simțământul național, pe câtă
 vreme, unii din fiii claselor mai
 înalte ale societății române nici
 chiar românesce nu mai sciau.

Pentru acestu motiv, toți cei
 buni ai noștri, fruntași și plebei,
 afară de Moldovan Gergely, care
 încă de pe atunci se isolase de
 noi și despre care multe ar fi de
 dîșu, simțiau necesitatea și opor-
 tunitatea înființării unei societăți
 culturale, în care tinerimea con-
 centrându-se, să-și potă comunica
 reciproc ideile și cugetările în
 dulcea limba sa română și spre
 a puté face cunoscintă de aproape
 cu literatura noastră națională.

Realizarea acestei dorinți a
 fost cu căldură îmbrățișată de
 zeloșii bărbați Ladislau Vaida și
 Protopopulu Fekete Negruțiu și
 prin venirea în ajutor a demni-
 tarilor români din localitate, s'a
 și înființat dișa societate în ca-
 sele parohiale greco-catolice, for-
 mându-se din vre-o 60—80 stu-
 denți, chiar și unu puternic coru
 vocalu sub conducerea maestrului
 Steger și Ion Poruțiu, actualu
 interpret la consulatul general
 al României la Pesta, cu îndă-

și poți să te tragi din ori-ce neam, nu-mai legea să ți-o lapeți, pînă să porți la călcăie și pene de cocoș în pălăria și atunci ești „patriot” în totă regula. Rassa unghurească, dișe Renyi, nu vrea să crească din naționalități renegați, ci vrea numai, ca acestea să jure credință sub stégul unghuresc și să consimtă cu aspirațiile (de maghiarizare) ale „națiunii”. Atăta-i totuși, ce vrea domnia-lor de dela noi.

După „strălucita” lui vorbire, Renyi propuse un proiect de rezoluțiune, în care tinerii universitari maghiari declară, că mișcarea lor este îndreptată numai în contra studenților români din România, și că ei vrea să trăească în pace cu toate naționalitățile din această patriă (precum de repeți-te-ori au dovedit-o această și frații lor de la Clușiu, când au spart ferestrele cetățenilor români și au ars diarele noastre românesce.)

Au mai vorbit apoi vre-o trei universitari și în urmă se ridică unghurul născut și nu făcut, Wazenkorn (sic!), care arătându cuprinsul Memoriului românesc dișe, că „statul unghur de-o miă de ani nu va învăța liberalismul dela statul român de eri”. Eötvös Bálint dișe, că Românii n-au drept să se plângă, că n-au direcțori din sinul lor pentru că ei au drept să se alegă câți vor vră, și decă totuși nu-și alegă a lor este vina.

Totu pe cîrda acesta au mai vorbit încă câți-va inși după care apoi se alege un comitet executiv de 20 de membri și o comisiune de 5 membri, cari în înțelegere cu delegații universitarilor din Clușiu să nascocescă răspunsul la memoriul studenților din Bucuresci.

Cătu pentru cuprinsul acestui contra-memorand, ne putem închipui, că el va fi bună-sămă a 8-a minune. Vor descrie țerile acestea ca un paradisu al fericirilor și vor face pe orb să vadă, că mai mare libertate și dreptate, ca libertatea și dreptatea unghuresc nu găsesc de a-i umbla nouă țeri și nouă mări. Nu găsesc deu, numai — cătu nouă ce o gustăm ne este aoru sufletul de ea.

„Abzug”-iștii și spărgătorii de festri dela Clușiu au făcut și ei o comedie și mai mare ca cei din Pesta. Duhul cel rău, care i-a răpit pe ei de rëndul acesta, a fost duhul vestitului renegat Moldovan Gergely. Acesta avuse adecă nerușinarea de a scrie în numele Românilor un șir de articuli în diarul „Kolozsvár”, voindu să arate, că nu sunt adevărate cele ce le susține Memorialul studenților români din Bucuresci, pentru-că Românilor aici le merge cătu se pôte mai bine. Pentru ase-

menii minciuni strigătoare la cer, șovinistii unghuri i-au adus osanale acestui faimos renegat, și tinerii universitari unghuri au făcut-o și mai bîcănă, căci Joia trecută i-au făcut conductu de torțe și i-au ținut vorbir pe cătu au știut ei mai încornurate. Tote aceste svêcoliri însă nu le vor folosi nimica. Adevêrul și dreptatea trebuie să învingă.

Soiri sosite din Rusia spun, că pe acolo se fac mari pregătiri de rêsboiu. Rusia concentrează mereu trupe la granițele de cătră Austria și Germania; s'a dat ordinu de a se construi barace și șosele și s'a sporit cu un număr însemnat atătu armata teritorială cătu și marina.

Față cu aceste soiri, Germania pare a se fi pus pe gînduri. O telegramă din Lemberg spune, că față cu pregătirile rusesce, guvernul germanu încă a hotărît să sporască trupele dela frontiera rusescă. Va să dișă, situațiunea-esternă nu se pôte numi nici decum liniștitoare.

Pe cătu de mari sunt pregătirile de rêsboiu ale Rusiei, pe atătu de mari se vedă a fi și îngrijirile pressei față cu sôrtea triplei alianțe, ală căreia terminu espiră în anul viitoru. În privința această, ministrul președinte italianu, Rudini, a făcut dișele acestea importante declarațiuni înaintea unor distinși bărbați politici italieni. Aceste declarațiuni le reasumează un correspondent al diarului „Times” astfel:

Ministrul președinte italianu dișe, că innoirea, ori neinoirea triplei alianțe este un lucru numai de a doua mână pentru Italia, deorece totu atărnă dela situațiunea generală a Europei, care pôte să se schimbe în ori ce di. Lucrul de căpeteniă pentru Italia nu este tripla alianță, ci este buna înțelegere, în care trebuie să trăească ea cu Anglia așa că aceste două țeri nici-odată să nu se despartă unele de altele. Când s'ar începe un rêsboiu între Germania și Austro-Ungaria de-o parte, și între Rusia și Franca de altă parte, — de bună-sămă, că nici Marea-Britaniă n'ar puté rămâne cu mînile în sin și în acestu casu Italia ar merge la totu casul mână în mână cu Marea-Britaniă.

Peste totu dișu, raportorul lui „Times” a aflat, că ministrul președinte italianu nu este un insufletit amic al triplei alianțe și crede, că nu prea e nici o nevoiă de această alianță. Cu tote acestea însă, el ține la ea și va ține încă până atunci, până când prin această Italia nu-și va strica prietinia cu Marea-Britaniă. Va să dișă, în înțelesul acestor declarațiuni ale lui Rudini, sôrtea triplei alianțe este în mînile Angliei.

torirea, ca Duminecile și în sêrbătorii, corul să cânte alternativu la serviciul divin dela cele două biserici române.

La întrunirile literare, asistenții simțiau o binefăcătoare mîngăere și mulțumire sufletescă și ochii lui Vaida, care adese presida, se scaldau în lacrimi, când cu dragu privia la acei tineri conferențieri cu bune purtări morale, cuviincioși și modești, cari în ruptul capului se întreceau în ale învățătorei, în cercetarea societății și ale scumpei noastre biserici române, neapăratu afară de Moldovan Gergely, care lege și credință nu avea.

La una din acele întruniri plăcute am avut fericita ocaziune de a vedé, între alți demnitari, asistându și comitele Csáky dela Almașul-mare de sub pôlele Mesesului, care încântat de ordinea, tactul, disciplina și progresul îmbucurătoru, a adresat tinerilor societari în limba maghiară cuvinte însuflețitoare, dișendu cu entusiasm:

„Scolar! Deprindeți-vă în sci-

ință, artă și literatură, căci nemulțumirile voștre mare viitoru are!”

Și în adevêru mulți tineri au învățat în biblioteca acelei societăți a cunoște „Doinele și Lăcrimioarele” lui Vasile Alexandri, poeziile eroice ale lui Muresianu, Bolintineanu și admirabila prosă a lui Boliacu, Bălcescu etc.

Subiectele teselor literare mai în totdeuna fericitul Vaida le alegea și le împărția spre a fi tratate în sinul societății și totu el, fără pregetu, cu plăcere le esamina, îndrepta și povățuia pe tinerii societari.

Cu asemenea nobile lucrări se ocupa fericitul Vaida în viața sa privată, purtându în inima sa cel mai viu interesu națiunii, școlii și bisericii române.

Incătu pentru viața lui publică, mai bine decătu ori și ce laude o ilustrează: Declarațiunea sa dată în scris în limba maghiară la 1 Iulie 1867 comitelui Emanuel Pechy, pe atunc comisar regala la Clușiu.

Declarațiunea, care o am descrisă și subscrisă de mână sa proprie,

SCRILE ȚILEI.

— 6 (18) Aprilie.

Ovațiuni. Patru-deci și două de mame române din societatea alasă a Aradului în frunte cu d-lă Letitia Oncu, nasc. Hodocu printr'o căldurosă adresă au exprimat recunoștința Escelenților Loru D-lor Metropoliți Vancea și Mironu, precum și P. S. S. L. D-lor Episcopi I. Meșianu și V. Mihalyi, pentru vorbirile ce le au rostite în camera magnaților în contra proiectului de lege pentru asilurile de copii.

„Albina”, institutu de credit și economii, și-a ținut a 18-a adunare generală orinară în 31 Martie n. c. Cu ocaziunea această s'a constatat, că „Albina” face tôte frumoșe progrese pe tôte terenele. În decursul anului trecut ea a avut un profit curat de 59,298 fl. cu 5428 fl. mai mare ca în anul de mai nainte. Intratele și eșitele în decursul anului au trecut peste 25 de milioane flor. Din venitul curat s'au împărțit pentru scopuri de binefacere 2657 fl. 88 cr. Dividenda s'a fixat la 12%.

Statistica vitelor în România. Ministerul român de agricultură publică statistica vitelor existente în România. După această statistică, numărul total al animalelor domestice din comunele rurale din țără (afară de cele urbane), aflătoare la finele lui Februarie 1890 a atins cifra de 9.260.306 capete, care reprezintă o valoare aproximativă de 379,162.318 fr. Se vinu adecă 172 capete la 100 hectare sau 1,72 la un hectar și 2,22 capete la un locitor rural. După cele trei părți de teritoriu, cari compun regatul României se vinu: pe Muntenia 5.937.604; pe Moldova 2.410.841; pe Dobrogea 911.861 capete; numărul cel mai mare al animalelor domestice îl ocupă oile, ele reprezintă mai multu de jumătate din numărul total al lor. Animale cornute (boi și bivoli) ocupă ală 2-lea locu; în raportul cu numărul oilor, ele vinu pe jumătate sau ceva mai multu de a 4-a parte din numărul total al vitelor; în a 3-a ordine vinu rimătorii, reprezentându a 10 a parte; în a 4-a ordine vinu caii cu 6/42 la sută etc.

Cu ocaziunea Țilei de 10 Maiu, d. Ministrul de resbelu va oferi M. S. Regelui un album frumos legat, care va conține potretele și semnăturile ofițerilor armatei. Acestu album dișe „Timpul” va fi întocmit pe corpur și regimente.

Monumentu. Redacțiunea diarului „Românul” din Bucuresci, a deschis o

listă de subscripțiune pentru ridicarea unui monumentu marelui patriot și bărbat de stat C. A. Rosetti.

„Industria” este numele unei societăți pe cale de a se constitui în Bucuresci. Comitetul inițiatoru este compus din d-nii P. S. Aurelianu, președinte, D. Marinescu — Bragadiru, Th. Nica, M. T. Mandrea, G. G. Assanu, membri.

Dar pentru școlă. Din Diudeleagu ni-se scrie, că bătrânul locitoru de acolo, Gavrilu Cherecheșu, omu de 85 de ani, din iubire sinceră cătră legea și neamul său, a dăruit pentru școlă română confesională gr. cat. de acolo trei jugere de pământ de clasa primă, cari au și trecut în proprietatea numitei școle, rezervându-și veteranul credinciosu dreptul de a folosi pentru sine venitul acelu locu până va fi în viață. — Pentru acestu daru marinosu, d-lă Constantin Hossu, preot în Diudeleagu, exprimă pe această cale sinceră mulțumită nobilului dăruitoru.

Fiindu aproape sezonul călătoriilor, on. publicu de deosebire se face atentu asupra avantajelor biletelor combinate de călătorie; deslușiri despre acestea dă cu bună voință biroul cetățenesc pentru biletele de călătorie ală căilor ferate reg. ung. (Brașov, strada vamei Nr. 11) unde se pot găsi și bilete combinate de călătorie.

Tarifele căilor ferate române. Scimă, că în anul trecut s'au redus și în România prețurile de călătorie foarte tare, mai alesu pentru distanțele mai mari. Acum, dela prima Maiu a. c. se vor reduce aceste taxe în modu foarte însemnat și pentru distanțele mici, și anume se vor reduce taxele până la 250 chilometri pentru cl. I, până la 200 chil. pentru cl. II și până la 150 chil. pentru cl. III. Așa de exemplu pe cl. a III pe-o depărtare de 100 chilom. se vor plăti în viitoru 3 franci 75 bani, în locu de 4 franci 50 bani. Cu cătu distanța este mai mică, cu atătu scădemintul este mai mare, așa că până la 10 chilometri se vor plăti în viitoru numai 30, în locu de 60 de bani. Pentru trenurile accelerate taxa e mai mare cu 20%. În curêndu se speră, că se vor reduce și taxele pentru mărfuri.

Pardisiul lui Napoleon I. Am anunțat în Nr. 62 ală fôiei noastre, că nisoa hoțu au furat pardisiul lui Napoleon I. Acum se vestesce din Parisu, că poliția a găsit acestu vestit pardisiu, și anume la un negustoru de vechituri, care-lu cumpêrase cu 3 fl. și 50 bani.

er pe contrapagina ultimei file, conține câteva rënduri în limba română adresate sincerului său amic Iosifescu, glăsuind astfel:

Iubite bune frate și amice Iosifescule!

Ca să-ți implinescu dorința adese-ori pronunțată, ță frate am decopisat pe sēma ta conceptul acelei declarațiuni, care am fost predatu în 1867 la 1 Iulie în Clușiu la d. Com. reg. Emanuel Pechy, după sesiunea plenară a guvernului reg. transilvanu în care s'au cetit rescriptul regescu despre abrogarea legilor din anii 1863—4, între care au fost și legea înarticulării națiunii și a confesiunilor române.

Păstrēză d'er această copiu fidelă pentru suvenire la cel mai sincer vechiu amic alu tēu. Ladislau Vajda, m. p. Clușiu, 18 Sept. 1874 c. n.

Ță acum și conținutul Declarațiunei despre care e vorba.

În ședința plenară a guvernului ținută eri s'au cetit două decrete ale M. S. înălțatului nostru Domnitoru: unul se referea la disolvarea camerei ardelen convocată la Clușiu în Noemvre 1865 și prin celălaltu se dispunea abrogarea tuturor legilor votate de adunarea deputaților din Sibiu în anii 1863—4.

Înălțul guvern, otărându a primi cu bucurie și cu adēncă supunere aceste prea înalte decrete, a dispus a le da cea mai întinsă răspândire.

Eu din cauza auzului greu, n'am putut înțeleg nici textele decretelor, (rescripte) nici otărirea guvernului, când s'a cetit, și astfel, neputêndu lua cuvântul în cursul debaterilor precipitate într'o cestiune de o gravitate deosebită pentru națiunea română, numai după ridicarea ședinței m'am putut informa despre cele întemplate.

De aceea declar în scrisu, că nu mă pot uni cu otărirea guvernului de a da publicității înălțul decretu regalu privitoru la abrogarea chiar și ale acelor legi votate de Camera din 1863—4, prin care s'au înarticulat națiunea română, împreună cu confesiunile sale și cu limba sa, și această cu atătu mai vîrtosă, cu cătu abrogarea se face încă înainte de a se fi adus alte legi mai corêspundătoare, care se ofere, în împrejurările de față, o garanție și mai mare pentru liniștirea națiunii române.

Avêndu în vedere marea însemnatate ce au aceste legi, pentru Romani, cari după secole de svêcoliri și zădarnice petiționări la Camerele din 1744, 1791, 1841 și 1848, în fine, abia le au putut obține și mai ținêndu sēmă și de impresiunea durerosă ce a făcutu asupra lor chiar și numai școirea despre abrogarea acelei legi e firăscă mahnire generală cu care ar întempina Romani publicarea în forma sa actuală a decretului în cestiune, care omite a le pune în perspectivă că în locul legilor ab-

Asociațiunea meseriașilor români din Brașov și-a ținut adunarea generală Dumineca trecută. Cu această ocaziune s'a constatat, că în anul trecut s'a așezat aici în Brașov 44 copii români la 11 meserii diferite. Au cercetat școala de meserii a comunei Brașov 95 de învățacei, pentru cari Asociațiunea a plătit gratuit taxele de școală în sumă de 207 fl., dându-le totu odată cărțile și toate uneltele de lipsă pentru școală. Pentru învățaceii săraci s'au împărțit haine în preț de 310 fl. Pentru spălatul rufelor și ajutorul în casă de bolă a cheltuit Asociațiunea peste 262 fl. În anul trecut s'a făcutu sodali 38 de învățacei, er maeștri s'au făcutu 3 sodali. Avera asociațiunei constă din 4353 fl. și pe lângă acesta are în proprietate sa fundațiunile fericitului Stroescu în suma de 50,000 de franci. Noulu președinte al asociațiunei s'a ales în persoana d-lui Nicolae Petra Petrescu.

Schimbare de garnisonă. După cum se anunță, regimentul de infanterie Nr. 2 „Alexandru I, împăratul Rusiei“ din locu, va fi transferat la Viena; er regimentul de husari Nr. 2, „Nicolae mare duce de Rusia“ va fi transferat la Sibiu.

Operă în Brașov. Duminecă în 7 (19) Aprilie 1891 se va reprezenta pe scena teatrului de aici opera romantică în 4 acte „Der Freischütz“, muzica de Carol Maria Weber, în beneficiul registratorului și a școlentului cântăreț Teodor Rix.

lubileul Academiei române.

Lunea trecută 1 (13) Aprilie a fostu precum șcimă, o ședință solemnă a Academiei române din București, în care s'a serbatu aniversarea de 25 de ani dela existența acestei Academii. După ce Majestățile Lor Regele și Regina și A. S. Regală, principele Ferdinandu, intrară în sala de serbare și ocupară locurile prezidențiale, orchestra întonă imnul *gintei latine*, care fu ascultat de toți stându în picioare.

Maj. Sa *Regele Carolu* declarându ședința deschisă, pronunță următoarea cuvântare:

Privesc ca o coincidență feroită, că tocmai pe anul suirei mele pe tronul României s'a pus temelie Academiei noastre, care serbeză astfelu alu 25-lea anu alu constituiri sale împreună cu acela alu domniei mele. Cu viaă mulțumire imi aducă amiute de ziua când am

venit pentru întâia dată în mijlocul societății literare, cunoscându încă puțin limba română, și când bătrânul Heliade salutându-mă cu urări căldurose, exprimă nădejdea că mă voi îngriji de hrana sufletescă a Românilor. Totu în același anu, la solemnitatea inaugurării presedat de d. Ștefanu Goleșcu, ministrul își sfârșea cuvântarea sa asigurându, că Națiunea întrăgă și eu, în deosebi, vom urmări cu inima și cu mintea lucrările domnilor vostre. Aprupe unu pătrar de secolu a trecut de atunci, și în acestu lungu șir de ani, am avut neîncetatu celu mai viu interesu pentru tânăra societate academică, care sub ochii noștri, a crescutu, s'a dezvoltat și ajunsu a fi o instituțiune de cultură, avându înruririle cele mai bine-făcătoare asupra limbei și literaturii noastre. Fericită era cugetarea d-lui N. Kreșulescu și hotărârea repausatului C. A. Rosetti, care ceruse, suntu tocmai 25 ani, convocarea grabnică a unei societăți literare, avându mai întâiu de toate scopul de a se ocupa de limba și literatura ei.

Cu dreptu cuvântu dăcea acestu mare patriotu, fiindu ministru alu instrucțiunei publice, în referatul său, că prin schimbarea literilor vechi, fără pregătire destulă, și prin transformarea repede a sistemului nostru politicu, s'a adus în limba română o mare perturbați, care nepunându-i-se capetu la timp, ar putea chiar să aibă rele influințe asupra înșuș spiritului naționalu. Din norocire acestă teamă a pututu fi înlăturată prin silințele societății literare, cu toate, că la începutu piedecile erau mari și luptele destul de arduțore, mai alesu din cauza neînțelegerii ivite asupra stabilirii ortografiei, neînțelegere provocată prin diferitele vederi între susțitorii etimologismului. Lupta acesta a cărei fase ar trebui descrise de o penă, ca aceea a președintelui actualu alu Academiei, d. Ionu Ghica, a răspândit înș lumină, și în sfârșit s'a stabilitu o învoielă, care a datu rōde bune; dovadă vedită sunt publicatiile Academiei dela 1881 până astăzi. Resultatele dobândite în unu pătrar de veaou potu der fi privite cu viaă mulțumire. Frumosa limbă română, în ale cărei geniu m'am silitu a pătrunde și pe care am îmbrășat'o cu atăta căldură și dragoste, s'a întăritu pe temelie trainică și a reinviat în vechia sa strălucire; înș cu toate perturbațiile, densa n'ar fi pututu nicu-odată să fiă primejdită, avându rădăcinu prea adânci și unu rașim puțernicu în cărțile bisericesci, în cronici și în poesia populară.

Literatura bisericescă, cu toate înruririle slavone și grecesci, este unu is-

vort bogat alu limbei vechi, păstrându unitatea în scriere și vorbire, și a fostu astfelu adevărata legătură între toți Români din diferitele țeri.

Citirea acestor cărți vechi, cari înalță sufletul și cari sunt o mângâiere în ceasul de suferință, deschide soriitorilor noștri unu câmpu întinsu și arată, că limba strămoșescă este limba noastră clasică, avându pentru popor unu sunet așa de atrăgător. Cronicarii noștri ne grăiesc în această frumoasă limbă trecutulu și zugrăvesc într'unu modu cumpetatu înș, în culore așa de viuă furtunele și luptele crâncene înfruntate de Români, în cătu fiă-care trebuie să fiă cuprinsu de mirare, cum nemulț românesc a pututu să biruiesc atâtea greutăți și să stăpânesc atâtea primejdii, cari 'lu aduceau adesea la marginea prăpăstiei, fără a fi fostu înghițit de valurile îngrozitoare ale vremurilor turburate și întunecose de pe atunci.

D. M. Kogălniceanu, în patriotica precuvântare a Letopisețelor, scriă cu măestrie, dăce cu dreptu cuvântu: „...Provedința luă de mână națiunea noastră ca pe o fiică iubită între ficele cele mai iubite, o scose din toate pericolele și o realță mai tână și mai sdravănă de cătu fusese înaintea orei peirei“.

Poesia populară resfrânge într'unu chipu minunat aceste vremuri grele ale unu trecut plinu de nesiguranțe și de dureri. Pe când munca intelectuală, dorința și trebuința de a învăța și de a ști ascuți mintea s'au deșteptat și au luat o dezvoltare însemnată cu viața politică, poesia era de veacuri adâncu sădită în inima Românilor, și ori-ce popor s'ar putu fali cu cugetările — unele mărețe, altele dragălașe și atrăgătoare — adunate în această comoră bogată a limbei noastre. Simțemintele înalte, spiritul rășboinicu, durerea și nădejdea, tânguirea și mângâierea, cari răsufă în acestu frunțuș poeticu, suntu tocmai oglinda unu trecut plinu de bărbăție, de încercare și de necasuri, unu învățamentu puternicu pentru generația prezente și viitoare. Mândru pōte fi der poporul român de geniu și poeticu pe aripele căruia s'a ridicat la o înălțime, care l'a ferit de înruriri străine și neprincioase, ocrotind chiar credința și naționalitatea sa. Poesia a devenit astfelu cea d'ântei temelie a limbei, unu adevăratu tezauru alu istoriei, unu isvoru nesecat alu literaturii române.

Povestele și legendele, cântecele și doinele rămase de vécuri ascunse în văile sălbatice ale Carpaților, seu rășcind prin câmpiile roditoare ale Dunărei, trebuie să răsune adese-ori în Aca-

demia spre a se însufleți lucrările sale; ele trebuie să strălucesc de-apururea ca o podobă a neamului românesc și ne voru aminti și pe iubitul nostru Vasile Alexandri, care trecându într'o viață mai fericită, a lăsat unu gol așa de simțitor în mijlocul nostru, alu căru nume înș va rămâne neșters în inimile tuturor.

„Nu se pōte der tăgădui, că literatura bisericescă, cronicarii și poesia populară cuprind unu materialu prețios și că au avut o influență din cele mai fericite asupra limbei române, de care cunocutul geografu „Hoffmann“ dăce în opera sa dela 1840, „că este atātu de bogată, înoată, decă s'ar cultiva, ar merita să fiă limba a totu geniuului uman“.

Academia, primindu la întemeierea sa, ca unu sfântu depositu, paza, îngrijirea și dezvoltarea limbei, trebuie să fiă mândră de această înșărcinare, care este și vrednică de o așa înaltă adunare literară.

„Etymologicum magnum Romaniae“, ce am propus, suntu acum șapte ani, să fiă alcătuitu, și a căru încheiere speru încă a o vedu, va arăta lumii învățate ce comore însemnate de cuvinte felurite și de cugetări înalte și frumoșe sunt ascunse în limba și literatura noastră. Această operă, odată sfârșită, va rămâne unu monumentu neperitoru.

Urezu din totu sufletu, ca Academia să strălucescă tot deuna prin lucrările sale, să încalzesc toate inimile românesci și ca ușile sale să fiă deschise pentru întâlniri pacnice și lupte sciințifice, unu teren, pe care toți Români să pōtă întinde o mână frățescă.

„Renumele Academiei noastre, încă tână, deși serbeză nunta sa de argintu trebuie să aibă unu răsnetu departe peste hotarile țerei spre a atrage în Capitala României pe bărbății însemnați, cari să se încredințeze, că vechile principate dunărene s'au transformat într'unu centru de civilizați și de propășire și au devenit prin vitejia armatei — ce a uimitu lumea prin aventurulu său și țaria sa — unu Statu puternicu și neatârnat, stabilitu pe temelii așa de tari încātu nici o șguduire nu-lu pōte sdruncina.

„Suntu adâncu convinsu, că iubitul meu Nepotu, moștenitorul Coronei, care face deja parte din Academiă, ca membru onorar, va sci, în ziua când va fi chemat de Pronia a împlini înalta misiune, să mențină tradițiunile noastre și să dea totu sprijinulu său pentru prosperarea acestui însemnatu aședământu de cultură alu Patriei noastre.“

rogate relative la egala lor îndreptățire națională, confesională și a limbei lor naționale se voru aduce alte nouș, spre a le garanta și mai multu aceste drepturi ale lor.

Imprejurarea, că prea înaltu decretu regal declarându, că prin proclamarea la 1848 a egalității drepturilor civile, legile aduse de camera din Sibiu ar fi de prisos, nu pōte decātu se mărăscă mahnirea, pentru motivulu că acestu aliniat lăsându locu deschis interpretărilor, Români se vedu despoiați chiar și de speranța, că națiunea, confesiunile și limba lor se va înartacula din nou.

Publicarea prea înaltului decretu Regal va potenta deprimarea cu atātu mai multu, cu cătu națiunea română are deplină și intimă cunoscință de neclătita sa credință pentru Majestatea Sa Domnitorul nostru, pentru Augusta Sa Casă Domnitoare și pentru Patria și acesta a sa credință a probat'o în nemărate rânduri prin fapte împreunate cu mari sacrificii.

Români, a căroru națiune de secole a fostu numai tolerată în țără, deplinu recunoscătoru Majestății Sale pentru părintescă atențiune ce le-a acordat, înaintându camera din Sibiu din inițiativa Sa cu Mesagiile regale proiectele acelor legi, cărora după votare, Le-a datu cea mai înaltă sancțiune și promulgare prin Propria Sa subsemnare, ar

simți cea mai adâncă durere decă ar vedea, că totu prin aceeași înaltă și Propria subsemnare, s'ar abroga, fără a le oferi de mai înainte o nouă garanție, aceleași legi, cari în timpul de față le garantază existența lor națională.

La calmarea acestei dureri puțin ar putea contribui motivulu, că numai necesitatea înlăturării confusiunei întroduse în dreptulu publicu transilvanu, ar solicita abrogarea legilor din anii 1863—64. Totu asemenea ar fi privit de Români ca lipsit de temei, și argumentulu, că prin *șapta împlinită a încoronării* de sine urma declararea acelor legi, ca nule și neavenite. S'ar mai putea înș înțelegere motivulu adus, că pentru a pune capetu de confusiunei străcurate în dreptulu publicu, era neapărată trebuință de abolirea patentei din Februarie și a diplomei din Octomvre; der nu-i mai puțin adevăratu, că dreptulu publicu ar putea fi jignit decă poporul român ar fi păstrat în calitatea sa de a patra națiune inarticulată în țără, unde afară de Români, mai sunt încă și alte trei națiuni și religii recunoscute. Și cum s'ar putea justifica motivulu, că numai abrogarea inarticulării națiunei române se impunea, ca o consecință naturală a actului de încoronare, pe când, la noi în țără rămân neatînse sute și sute de ordinațiuni și patente imperiale, așa în cătu chiar și importanta patentă urbarială e menținută în deplină vigore.

Sigur că nici unu român nu va putea admite, ca temeinice asemenea motive aduse pentru justificarea înlăturării legilor menționate.

Mai este și imprejurarea, că decretu Regal în forma lui actuală fiindu contra-semnat de D-lu prim-ministru alu Ungariei s'ar considera ca venit în urma stăruințelor maghiare și astfel, putându să provōce o rea impresiune, s'ar depărta momentulu dorit, în care, prin garantarea și respectarea mutuală a drepturilor naționale, ar fi cu puțință încheierea unei sincere împăciuri între aceste două națiuni, cari au aceleași interese comune.

În vederea acestora, ca român, care ocupu actuala mea funcțiune în numele națiunei mele, ca patriotu, care doresc din adâncul inimei mele o sinceră și frățescă împăciuire între națiunile conlocuitoare în această patriă și ca supus credinciosu alu Majestății Sale, mēsimitu datoru, folosindu o expresiune mai moderată a declara, că nu potu recomanda să se publice cu redacțiunea sa actuală înaltu decretu Regal pîn care se scot din vigore legile aduse de Camera din Sibiu.

Facu acesta a mea declarațiune cu cea mai curată și bună intențiune spre a-mi procura liniștea sufletescă, ce imi impune împlinirea datoriei mele și spre a depărta dela mine ori-și ce răspundere în acesta privire.

În fine, mai adaug, că chiar în

casulu, când s'ar da acestei modeste și respectuoșe declarațiuni a mele o rea interpretare, sum gata a primi, deși cu durere, înș cu bărbăție, ori și ce urmări neplăcute s'ar răsfrânge asupra mea.

Ladislau Vajda m/p.

Espunerea în limba maghiară, e fără îndoielă, cu multu mai virilă și elocință decātu am fostu eu în stare s'o redau în traducere liberă în limba română.

Documentulu, înș aflându-se în mâna mea, voi îngriji, ca să fiă păstrat intactu pentru posteritate, într'una din arhivele aședămintelor noastre culturale.

Valōrea lui fiindu incotestabilă pentru istoria noastră națională, generațiunile viitoare se voru închina cu pietate înaintea memoriei acelu ilustru bărbat, care ținea mai multu la interesulu generalu decātu la alu său personalu și care chiar cu sacrificarea înaltei sale pozițiuni, pe care o ocupa la desființatul guvernū transilvanu, se întreprunea pentru apărarea drepturilor poporului român.

Teofilu Frăncu.

ACADEMIA ROMÂNĂ

1866—1891.

Din raportul despre activitatea Academiei române, de D. A. STURDZA.

Academia Română își ia începutul său în anul 1866. Decretul prin care Locotenentul Domnescă aprobă regulamentul pentru formarea *Societății literare române* poartă data de 1 Aprilie 1866.

Acastă Societate, transformată în Academia română, dezvoltându-se fără întrerupere, a devenit cea mai înaltă instituțiune de cultură a nemului românesc. Astăzi ea împlinesce douăzeci și cinci de ani de activitate.

Se cuvine deci să aruncăm o privire asupra trecutului acestei instituțiuni, asupra fundării ei și asupra fazelor prin care a trecut organizarea ei internă, asupra mijloacelor de care a dispus, precum și asupra activității ei.

Multe și mari greutăți au fost de învins până ce fundarea acestei instituțiuni a fost posibilă, până ce ea a prins rădăcină, până ce ea a devenit o necesitate pentru viața însăși a nemului românesc.

Aceste greutăți sunt aceleași, pe care le-a întâmpinat și statul român modern în constituirea și înălțarea sa; și nu e un simplu joc al întâmplării, ci o înlanțuire firască a faptelor, că Academia serbăz în anul 1891, ca și Statul și Dinastia sa glorioasă, întâiul pătrar de secol al existenței sale.

Societatea literară română. — Societatea Academică Română. — Academia Română.

Fundamentele culturii naționale moderne a nemului românesc s'au pus pe la sfârșitul secolului trecut de către marii învățați și scriitori din Transilvania. Numele lui Clainu, Șincai, Maior, vor fi rostite cu pietate și venerațiune câtă va trăi o suflare românească. Două erau preocupările principale ale acestor bărbați: redeschiderea în Români a conștiinței româniței lor și punerea acestei conștiințe dreptă basă a dezvoltării culturii naționale; și mijlocele pentru a ajunge la acest scop au fost istoria națională și limba românească.

În mai multe rânduri Românii au încercat a forma societăți de învățați, care să lucreze împreună spre a răspândi științele între Români, prin dezvoltarea limbii lor.

„Societatea filosofică a nemului românesc în mare prințipatulul Ardealului“ fundată la 1795, „Comitetul literar“ fundat de Eforia școlilor din Bucuresci la 1836 cu scopul ca „să se ocupeze a cerceta cu deamăruntul duhul limbii și lipsele ce are și a îndeplini aceste lipse prin introducerea și conservarea ei și de frage redămate

„pe regule gramaticesc și potrivite cât se va pute mai multă cu însușirea limbii românești;“ și alte instituțiuni de acest fel au rămas simple încercări, care au cădută sub greutatea timpurilor. Năzuințele în acest scop nu au isbit decât, din momentul, în care națiunea a ajunsă a fi cu totul stăpână pe puterile și pe destinele sale.

Evangelie Zappa, născută în 1800 la Labov în Epiru, bărbat iubitor de cultură și nutrință un interes viu pentru patria sa adoptivă, România, în care a petrecut o mare parte a vieții sale și a strâns o însemnată avere, a dat în timpurile noastre întâia impulsie pentru a întruni pe învățații români într'o lucrare comună. La 29 Septembrie 1860 Zappa a făcut guvernului român o donațiune de 5000 galbeni „care va servi pe viitor în vecii vecilor“ ca fond pentru limba și literatura „română a prea iubiților noștri frați și fii ai Patriei mele adoptive“.

Scopul determinat al acestei donațiuni era de a se face o gramatică și un dicționar al limbii, „ca pe baza aceste să traducem autori clasici și alte cărți trebuincioase pentru îmbogățirea literaturii și bibliotecii naționale.“

În testamentul său dela 30 Noiembrie 1860, Evangelie Zappa mai dispune, ca să se dea din averea sa pe fiecare an câte 1000 galbeni „pentru dezvoltarea și regularea limbii române.“

Pentru punerea în lucrare a dispozițiilor cuprinse în aceste acte de donațiune, *Locotenentul Domnescă*, a decretat la 1 Aprilie 1866, un *Regulament pentru formarea Societății literare române*.

Acastă societate avea misiunea specială:

- de a determina ortografia limbii române,
- de a elabora gramatica limbii române,
- de a începe și realiza lucrarea dicționarului român.

Societății s'a dat din capul locului un caracter național. Din cei 21 membri, care o compuneau, 3 erau din România de peste Milcov, 4 din România de dincoace de Milcov, 3 din Transilvania, 2 din Banat, 2 din Maramureș, 2 din Bucovina, 3 din Basarabia și 2 din Macedonia.

Astfel constituită societatea literară trebuia să-și începă activitatea la 1 August 1866. Epidemia cholerei, care a bătut țera în acel an, a împedat însă întrunirea Societății, și guvernul a decis a o convoca la 1 August a anului următor 1867. La această dată societatea se întruni, în urma

decretului domnesc al *M. S. Regelui Carol I*. Membri ei fură primiți de capitală cu un viu entuziasm. Întregul nemul românesc își arunca priviri pline de speranță spre începutul lucrărilor societății, inaugurate prin o ședință solemnă.

Atunci pentru întâia oară s'au vădută întruniți la un loc cei mai iluștri învățați și scriitori din toate laturile românești: Eliade-Rădulescu din Bucuresci, Cipariu din Blășiu, G. Barițiu din Brașov, V. Alexandri din Mircesci, Al. Hurmuzachi din Bucovina. Toți se adunase cu dorința de a da o nouă impulsie și o puternică direcțiune culturalei naționale. În primele ședințe, Societatea și-a întocmit statutele pentru regularea activității sale. În aceste statute ea își dă numele de *Societatea Academică Română*, pe care l'a purtat până la 1879. Totu deodată ea și-a lărgit cercul de activitate constituindu-se, în scopul „de a lua în înaintarea literelor și a științelor între Români, în trei secțiuni: a) Secțiunea literară-filologică, b) Secțiunea istorică-archeologică, c) Secțiunea științelor naturale.“

Programul de activitate astfel lărgit și determinat a rămasă baza organizării instituțiunii noastre.

După doi-spre-zece ani, legea din 29 Martie 1879 declară Societatea Academică Română de *Institut Național* sub denumirea de „*Academia Română*.“

Dela 1867 până la 1878, Societatea Academică se întrunia odată pe an, și anume vâra, în sesiuni generale, care țineau cam șase săptămâni. În aceste sesiuni se discutau toate chestiunile științifice, administrative și financiare, puse la ordinea zilei. Între o sesiune generală și alta funcționa numai o Delegațiune alesă și însărcinată cu executarea hotăririlor luate și cu pregătirea lucrărilor pentru viitoarea sesiune.

Dela 1879 încôce, de când s'a organizat Academia Română cu statutele de astăzi, activitatea ei are un caracter permanent. Ședințele se țin în fiecare Vinere, afară de cele trei vacanțe, la Crăciun, la Paști și în lunile Iulie și August. Sesiunile generale care durază 25 de zile, se țin înainte de Paști și au mai cu seamă menirea de a constata și aprea lucrările făcute, de a acorda premiile puse la concurs, de a lua deciziuni de natură generală, privitoare la activitatea și la interesele Academiei.

Analele Academiei cuprind, în 23 volume, consemnarea, ședință cu ședință, a întregii noastre activități, în primul pătrar de secol al trailului nostru.

Corespondența „Gaz. Trans.“

Din Țera-Oașului, 15 Apr. 1891.

Stimate D-le Redactor! Din toate părțile locuite de Români aduce prețuita noastră „Gazetă“ scrieri îmbucurătoare despre hărnicia Românilui, numai din ținutul acesta al Țerei-Oașului, constatăm din 14 comune locuite curată numai de Români, nu se aude nimic, ca și când Românii de aici cu toții ar dormi. Dér nu dormi! Au vădută și Românii noștri de aici, că așa nu mai merge și s'au pus bărbătesce pe lucru.

Eu vorbesc de rândul acesta numai de comuna noastră *Negresci*. Cinci ani sunt, de când această comună avu norocirea de a căpeta de preot pe fostul profesor de teologia din Gherla și asesor consistorial, d-lu *Atanasie Demianu*, sub a căruia părintescă păstorie, comuna înainteză pe și ce merge.

Pentru ca învățământul să pôtă înainta mai repede și mai bine, la stăruința d-lui preot s'a ridicat lăfa învățătorului dela 200 la 300 fl., care se plătesc din lada bisericeii. Ne zăcea apoi de multă la inimă, ca să înființăm și noi un cor de plugari, căci și de și cetiam în prețuita „Gazetă“, că acum una, acum alta dintre comunele noastre românești înființeză coruri de plugari și în privința acesta nici bravul popor din *Negresci* nu vrea să rămână îndărătul altora.

Am profitat de ocaziunea, ce ni-o dete zelosul învățător din Sein, d-lu *Ioan Cionca*, despre care șim, că în vâra anului 1889 și 1890 a deschis un curs pentru învățarea cântărilor și folosirea fisharmoniei, la care au luat parte nu numai învățătorii din jur, ci și din Ardeal, precum din *Uióra*, din *Borșa*, *Șomcuta*, apoi din *Sălagiu* și alte părți, așa că astăzi mai toate comunele, care au avut trimișii lor la acel curs, se laudă cu coruri bunișore, având și fisharmonii.

Comuna *Negresci* încă a avut trimisul său la cursul din Sein și astfel și această comună se laudă astăzi cu un nou cor de plugari, pe sēma căruia d-lu preot, în înțelegere cu fruntașii comunei, a cumpărat și un fisharmoniu cu șase octave.

Începutul este făcut așa-dér și pe acest tărâm și avem nădejde dela *Dumneșeu*, că vom merge cu pași repeși înainte.

Dea *Dumneșeu*, ca și alte comune românești să ne urmeze și să ne și întrecă.

Demetriu S. Ardeleanu,
învățător.

Stâncile lui Hans Heiling.

Legendă populară boemă de Teodor Körner.

De multă vreme, de multă vreme, trăia un țăran bogat într'un sătuleț de lângă riul Eger.

Legenda nu ne povestese cum l'a chemat, totuși se presupune, că s'a aflat pe țermurul stâng al riului Eger, față în față cu satul Aich, desul de cunoscută oșpeților dela băile din Carlsbad.

Veit, așa se numea țăranul, avea o fică plăcută și dragălașă, bucuria și podoba întregului ținut. Elisabeta era într'adeveru foarte frumoasă, și pe lângă aceea atât de bună și de bine crescută, încât pe timpul acela nu-i găseai părechii.

Lângă casa lui Veit se afla și o colibă mică, care era a tinerului Arnold, a căruia tată tocmai murise. Arnold învățase zidăria, și după o vreme îndelungă se întorse pentru întâia dată în patria sa, scurt înainte de-a muri tatăl său. El plânse, ca bun copil ce era, pe mormântul tatălui său; căci deși nu-i lăsă acesta altceva decât o colibă sărăcăcioasă, totuși purta în peptul

său o moștenire tăcută și prețioasă: omenia și credința și un simț dezvoltat pentru tot ce e bun și frumos.

Când sosi în sat, tatăl său era deja bolnav și bucuria neașteptată a vederii nu-o putu suporta bētrēnului. Arnold, care l'ingrijea cu hărnicie, nu se departă de lângă el și astfel se întâmplă, că el până la mōrtea bētrēnului nu-și văduse încă pe cunoscuții și pe prietini săi din copilăria, afară de aceia, care îl căutară lângă patul bolnavului său tată.

Mai tare s'a bucurat Arnold de Elisabeta lui Veit, fiindcă amēndoi crescuseră împreună, și el încă totuși își aducea aminte cu plăcere de mica și prietinoasă fată, care l'avea atât de drag și care plânse atât de mult, când trebui să plece la mēstrul său în Praga.

Arnold se făcuse un june sdravēn și frumos, și cumcă și Elisabeta a crescut și că ea trebuie să fiă foarte frumoasă, de multeori își gândise Arnold.

În sēra a treia după mōrtea tatălui său, ședea fiul cufundat în visuri dureroase pe mormântul celu prospăt, când auzi îndărătul său că intră cineva

încet în curtea bisericeii. El se întorse și vădă o fată dragălașă, c'unu coșuleț cu flori în mână, care sărea ușor printre morminte.

O tufă de soc il ascunse înaintea ochilor Elisabetei, căci ea era, care voia să împodobescă cu flori mormântul bunului ei vecin.

Ea se plecă cu lacrimile'n ochi peste mormânt și dīse încet, împreunându-și mâinile: Odihnesce în pace, omule bun! Să-ți fiă țerina mai ușoră ca viața, ér mormântul tău să nu fiă fără flori, decât așa au fost dīlele tale! Atunci sări Arnold din tufă. „Elisabeto“ strigă el și cuprinse în brațele sale pe fată spăriată: „Elisabeto mă cunosc?“ — „Ah, Arnold, D-ta ești?“ murmură ea roșindu-se: „de multă nu ne-am vădută.“ — „Și tu te-ai făcut atât de frumoasă, atât de blândă și atât de dragălașă, și ai iubit pe tatăl meu, și-ți aduci aminte de el! Scumpă și dragă fată!“

„Bine, buule Arnold, l'am avut tare drag“, dīse ea desfăcându-se ușor din brațele sale; „de multeori am vorbit amēndoi de tine: bucuria de fiul său, era unica fericire ce-o avea.“ — „Intr'adeveru avea mare bucurie de mine“,

dīse repede Arnold, „o, îți mulțumesc *Dumneșeu*, că mai ținut bun și de omenia! — „Dér, Elisabeto gândesce-te cum s'au schimbat toate. Odinōră, când eram mic, și tata ședea în pragul ușei, cum ne jucam pe ghenunchii săi; erai atât de bună față cu mine, și nu puteam trăi unul fără de altul; ér acum! — Bunul bētrēn dōrme aici sub noi, ne-am făcut mari; dér deși n'am putut fi lângă tine, cu toate acestea de multeori m'am gândit la tine“ — „Și eu la tine!“ șopti Elisabeta încet și l'privi drag cu ochii ei mari și amicabili.

Atunci strigă Arnold însufletit: „Veți, Elisabeto noi ne-am iubit de mult, eu am trebuit să plec; dér aici unde te regăsesc la mormântul tatălui meu, amēndoi în tăcere aducēndu-ne aminte de el, imi vine, ca și când nu ne-am fi fost despărțit niciodată. Simțământul copilărescu s'a deșteptat în mine ca pasiune bărbătescă.... Elisabeto! te iubesc! aici, pe pământul acesta sfânt, îți spun pentru întâia dată: te iubesc!... Și tu?“ — Dér Elisabeta și ascunse fața-i aprinsă la sinul lui și plângea fierbinte. „Și tu?“ o în-

nea rățezării trebuie să fim cu luare aminte și să nu tăiam surceii cei buni, ci să alegem pe cei mai slabi. Surceii rămași nu e chiar de loc lipsă, ca să i mai rățezăm, sau cel mult decă rățezăm numai virfurile lor. Tufele trebuie legate de pari, căci prin această fructele se desvôltă mai bine și mai bogat, se pôte culege mai ușor și mai puține din ele cad jos. Tômna târziu, sau în decursul iernei, printre tufele de smeură gunoimă bine pământul, săpăm afund pe lângă rădăcinile tufelor și toți surceii rădăcinilor îi tăiam. Din surceii aceștia crescem, în casă de trebuință, surceii de lipsă pentru prăsilă.

Cultivarea alunilor.

Alunii sunt cât se pôte mai puțin pretențioși atât în privința solului, cât și în privința cultivării și îngrijirii lor. Deși rodirea unor anumite soiuri de alun depinde numai dela rățezarea lor, ar merita însă, ca să dăm mai multă atenție alunilor, căci cu ajutorul lor putem trage folose însemnate chiar și din pământ de acele, pe care în altă mod nu-lu prea putem folosi. Adevărat, că alunul iubesc pământ mai ușor și mai humos, der pentru aceea lui îi priesce destul de bine atât pe cotele delurilor, cât și în marginele pădurilor, apoi în petriș amestecat cu puțin pământ humos, cu un cuvânt, alunul iubesc ori ce sol care nu este prea vinjos și mociros. Multe părăe, șanțuri și alte locuri netolosite s'ar puté întrebuința pe calea acesta și s'ar putea trage folose mai mari de cum s'ar crede.

După cum arată statisticele, în fiă-care an se aducă la noi din țeri străine cantități mari de alun pentru cari sume însemnate de bani dela noi trecă în străinătate. Aceste sume de bani ar puté ușor să rămână în punga locuitorilor noștri, deorece la noi pământul este foarte priincios pentru alun, așa că numai pe lângă puțină ostenelă am puté nu numai să nu cumpărăm alun venite la noi din străinătate, ci încă noi am puté esporta în străinătate alun în cantități însemnate.

Alunul este cât se pôte mai puțin gingaș, el suportă multă timp suferințele; fructele lui se pot conserva și transporta ușor în cele mai mari depărțări.

După plantare, alunul recere foarte puțină îngrijire. Lucrul de căpetenie este, că pământul să-lu săpăm bine sau să-lu ținem înfănat și surceii cei tineri să-i tăiam; surceii aceștia tineri îi putem planta.

În timp de 10—15 ani alunul îmbătrânește și încetă de a mai rodi; atunci trebuie rățezat de lângă rădăcină, din care apoi răsăr surceii noi și plini de putere, cari peste trei ani încep să rodă. Prăsierea alunilor din semente, sau din alun, se face mai pe încet și e împreunată cu mai multă ostenelă; din asta causă ea nu pôte fi recomandabilă decât numai pentru cei ce voiesc a-si prăsi soiuri noi de alun. Mijlocul cel mai ușor de a prăsi alun este următorul: Luăm dela alun surceii de câte un an și-i aședăm în gropi rotunde și afunde de 8—10 cm. și bătucim bine pământul în jurul lor. După ce din ochii surceilor îngropați astfel în pământ se desvôltă surceii noi, lungi cam de 10 cm., pe aceștia îi acoperim cu un strat de pământ gras și înfănat, gros cam de 8 cm. În urma acesta, surceii cei noi slobodă numai decă rădăcină la trupina alunului astfel, că din ei căpătam atâtia alun, câtii ochi au slobodă. Decă însă voim să cultivăm alun ca tufe, atunci tufele trebuie aședate cam de 3—4 metri departe unele de altele. Decă alunii se aședă în gropi afunde și nu în pământ rigolat, ei se prăsesc bine și încep a produce curând.

Ce trebuie să facă stuparul în Aprilie?*)

În luna acesta sosesc rândunelele — semn, că căldura a ajuns să fiă durabilă. Ce nu a putut aduce luna lui Martie, aduce luna lui Aprilie și pentru stuparul iscusit luna acesta e de un preț înalt, fiindcă acum nu-și teme mai mult stupii de frig pe de o parte, er pe de altă parte fiindcă acum e timpul cel mai potrivit pentru de a-și întemeia condițiunile de lipsă la înaintarea treptată a economiei sale plăcute — la stupărit.

Decă luna lui Martie nu ț-a oferit — din cauza timpului schimbăcios — prilej bun de a te folosi de mijlocele speculative (măestrite) pentru înaintare, atunci nu lăsa prilejul ce ți-lu dă luna

*) A se vedé N-rii 10, 26, 50 și 56 ai „Gaz. Trans.” din anul curent.

acosta a lui Aprilie, căci aci e timpul să-ți areți destoinicia în stupărit, destoinicia, de care stuparii cei mai înaintați sunt atât de mândri.

Scopul cel urmărit prin întrebuințarea mijlocelor speculative, se reduce fără îndoială la nisuița de a avé un stors bogat. Condițiunile de lipsă pentru ajungerea acestui scop, câtă privește luna lui Aprilie, se pot resuma în următoarele:

1. *Intrebuințămă nutritivă speculative.* Timpul potrivit pentru întrebuințarea acestui mijloc e greu de precizat, fiind că atâră mult dela clima sau temperatura aerului din o provincie (ținută) sau din cealaltă. După ce însă luna acesta de obicei e caldă, ea ne asigură așa-déră de un succes în întrebuințarea nutritivă speculative, și stuparul, care nu a putut începe nutritivă speculative încă în luna lui Martie, se începă în luna acesta.

2. *Grijimă ca pui să nu pieră de frig.* În luna acesta regina depune din ce în ce tot mai multe ouă, cari desvôltându-se în pui, peste trei săptămâni (20—21 zile) iesă din celule ca albină depline. Se întâmplă însă să ne vină fără de veste vre un timp rece, atunci acoperim coșnițele mai vartos peste nopte cu o învelitoare, ca timpul rece să nu influențeze asupra puilor, cari în casul acesta pot ușor peri, fiindcă albinele se retragă grămadă în fundul ori în o parte a coșniței ca să se încăldească și astfel puii rămân fără cloire, neacoperiți de albină și pieră de frig. Din acesta apoi se pôte nasce și morbul cel mai primejdios pentru albină, așa numit: *putrediume.*

3. *Egalăm stupii.* Fiă-care stupar are stupi mai tari și mai slabi. Noi însă trebuie să ne silim să avem tot stupi tari, ceea ce vom ajunge prin egalarea stupilor, adică prin a lua dela cel mai tare și a da celui mai slab. Egalarea se face așa, că luăm dela stupul mai puternic un fagure cu pui și îl aședăm în coșnița cu stupul slab, sau luăm albinele tinere dela cel mai tare și le dăm celui mai slab. Egalarea se pôte face și așa, că aședăm sub coșnița cu stupul puternic un tăier sau o farfură cu miere. Albinele tinere se vor scobori numai decă la miere și când va fi tăierul plin de albine, îl luăm și îl aședăm la stupul slab. Albinele tinere încercate astfel cu miere vor fi primite cu plăcere de către albinele, la cari s'au aședat. Se pôte egală și prin schimbarea coșniței, der acesta nu e toamai recomandabil, fiindcă albinele venite pot ușor să atace regina.

4. *Alte condițiuni.* În luna acesta pregătim coșnițele pentru roire, ca la

timp să fim pregătiți gata. — Grijimă ca stupii să nu fiă atacați de insecte (de paiangenți, de cari, de fluturi etc.), cari în timpul rece din luna acesta se retragă bucuroși în coșnița, unde simțesc căldură. — La stupii cu faguri puțin punem faguri goți, decă e trebuință, ca să înaintăm sporirea. — Cătră sfârșitul lunii acesteia când intrăm în căldură mai mare, lărgim urdinișurile, ca să înlesnim mișcarea albinelor la eșire și intrare, precum și ca să pôte intra mai mult aer în coșnița.

Cu un cuvânt, lozinca stuparului este: *a face spor.* În vederea acestui scop el se va folosi de toate mijlocele bune, ce-i dictază mintea, și nu se va mulțumi numai cu esperiențele și cunoștințele moștenite dela moșii și strămoșii săi, ci va face însuși esperiențe, va cerceta, va studia firea albinelor și va consulta și pe alții, ca astfel să-și întemeieze o economie rațională și în acest ramă atât de folositor și demn de economia noastră casnică.

În sfârșit mai amintim, că cei ce voiesc să îmbrățișeze acest ramă al economiei, și adică cei ce voiesc să se facă stupari, să-și cumpere în luna acesta cel puțin doi stupi, unul în coșnița simplă (în coș) și celalalt în coșnița dzirzoniană, adică în tărână, ca astfel dela început să se deprindă cu amândouă formele. La cumpărarea stupilor însă noul stupar să nu mērgă singuri, ci să ducă cu sine un stupar mai bătrân, care scie să-i alegă stupul, căci la din contră se pôte păcăli. Mai bine e să cumperi stupi dela cunoscuți și viitori de bine, cari se bucură decă vedă, că cineva voiesc să intre în rândul stuparilor.

POVEȚE.

Pentru durerea de măsele: O fôia de specialitate recomandă apa caldă ca medicină simplă în contra durerii de măsele. Să ia o bucățică de postavă împăturată de câteva ori peste olaltă, să moie în apă foarte ferbinte și apoi să frēcă ușor cu ea măséua bolnavă și gingia din jurul ei, er după aceea bucățica de postavă să ține câțva timp pe măséa. Acesta trebuie să se facă de mai multe ori până când durerea încetă. Cu cât bolnavul pôte suferi o cataplasă mai caldă, cu atât durerea încetă mai iute.

Cai cu pērul luciu. Ca să avem cai frumoși cu pērul luciu întrebuințăm următorul mijloc: Luăm un pumn desemēntă de in și îl ferbem în 6 litre de

asa de mult? — „Fieca D-tale Domnule! Ne iubim. Am venit de adreptul tatăl, ca un om de omenia, și mai înainte n'am umblat după fieca D-tale, cum facă cei mai mulți. Nu, după datina bună strămoșescă viu la D-ta și te rog pentru incuviințarea D-tale, că D-ta, decă mă voi întorce după trei ani din călătoria mea și după ce am ajuns la ceva, să nu-mi refuză binecuvântarea D-tale și să dai fetei voia, ca în timp de trei ani de zile să-mi fiă mirésă credincioasă.”

„Fetul meu”, răspuse bătrânul: „te-am lăsat să vorbești; lasă-mă acum și pe mine să vorbesc și-ți voi da nemăiestrită dreptă răspunsul meu. Cumcă iubesc pe fata mea, de asta mă bucură fiindcă D-ta ești un fiăcău harnic, și că ai venit drept la tatăl ei, mă bucură și mai tare și-ți servesc de mare laudă. Măestrii D-tale te ținu de un tiner, care se pricepe la măestrie; și sperăz că vei ajunge la ceva mai mare: la asta îți doresc noroc; der speranța e un bun nesigur, și pe acesta să-mi zidesc viitorul Elisabetei mele? În timp de trei ani pôte veni

cineva, care i va plăce mai tare ficei mele, sau de nu va fi acesta, care pôte mi place mie mai tare. Se respingă pe acesta, până vei veni D-ta? Nu, fetul meu, asta nu merge. Decă te vei întorce vre-odată și decă Elisabeta va fi liberă încă și după ce ți-ai făcut norocul; atunci nu v'ei sta în cale, acum însă nici o vorbă mai mult despre acesta. — „Der vecine Veit”, se rugă Arnold tremurând și apucă mâna bătrânului, „gândește-te — — — „N'am nimic de gândit”, duse Veit „Dumneșeu fiă cu D-ta; sau de vrei să mai stai, atunci ești oște binevenit; der nici o vorbă despre Elisabeta.” — „Și acesta e cea din urmă vorbă a D-tale?” murmură Arnold. — „Cea din urmă”, răspuse bătrânul cu rēcă. — „Ei bine, Dumneșeu să-mi ajute”, strigă Arnold și voi să eșă repede pe ușă. Der bătrânul îl apucă de mână și-lu opri.

„Fetul meu, nu face prostii! Decă ești om și ai putere și curagiu, reculege-te și inghite durerea. Lumea e largă, aruncă-te în vârtejul ei și te vei liniști. — Rămăi cu bine, călătoria în

pace!” — Cu acestea îl slobozi, și Arnold plecă amărit spre coliba sa.

Plângendă își înodă legătura de haine, își luă rămasă bună dela moștenirea părintescă și apoi luă drumul spre curtea bisericeii, pentru ca să-și ia rămasă bună dela mormântul tatălui său. Elisabeta, care aușise această convorbire prin ușă, plângea amar. Tote și le visase atât de frumos, er acum i-se părea că a perdută ori-ce speranță.

Încă odată voi ea să-lu mai vedă pe Arnold; se aședă la ferestra odăiei sale, și îl asteptă până eși din colibă și luă drumul spre curtea bisericeii. Iute se duse după el și-lu găsi rugându-se pe mormântul tatălui său. „Arnold! Arnold! Vrei să plec?” strigă ea și-lu cuprinse cu brațele. „Ah, nu te pot lăsa!” — Arnold se ridică, ca și când s'ar fi deșteptat dintr'un vis; „Trebuie să plec, Elisabet'o, trebuie. Nu-mi rupe inima cu lacrimile tale, trebuie să plec!” — „Vii éráși? și când vii?” — „Elisabet'o vreau să lucră, câtă e în puterea unui om, voi fi sgărcit cu ori-ce clipă; în trei ani sunt éráși aici. Imi rămăi credincioasă?” — „Până

la mórte scumpul meu Arnold!” duse ea suspinând. — „Der decă tatăl tēu te va sili?” — Atunci să mē tērască în biserică, și încă și înaintea altarului voi striga ba! Da Arnold, voim să fim credincioși, aici și în cer. Unde va totuși ne vom întâlni!” — „Rămasă bună der!” duse Arnold, căruia îi lucea o rază de speranță prin ochii săi înecați de lacrimi, rămasă bună! Nu mă mai tem de nici o pedecă. Nimic nu-mi va părea prea mare și prea îndrăneș. Cu sărutarea acesta mă logodesc cu tine și acum adio! După trei ani vom fi fericiți.” El se smulse din brațele ei. „Arnold” strigă ea, „Arnold nu părăsi pe Elisabeta ta!” Der el de ja plecase. De departe îi fáltăi cu batista, până când dispără în întunerecul pădurei.

Elisabeta căđă în ghenunchi pe mormânt și se rugă ferbinte la Dumneșeu. Convinsă de credința lui Arnold, se mai liniști și puté să se înfățișeze înaintea tatălui ei, care o privi cu asprime și-o întrebă și despre cele mai mici lucruri.

(Va urma.)

apă. Apa acésta — după ce s'a recitū — o dămū cailorū sē bea. Astfelū facemū în fiă-care đī în decursū de patru sēptēmāni și pe când vomū înceta cu adăparea acésta plăcută cailorū, pe atunci și pērlū lorū va primi o colóre frumósă, luciă, care adese-orī îi scutesce și de bóle lipiciose, precum de tuse și de altele.

FABULĂ.

Zēvođii și cățelulă.

Doi zēvođi găsescū odată, Lucru mare, — unū osū pe stradă Și fiesce care din ei voia Osulū sē nu fiă alū altuia Ci alū lui; dēr cum óre se putea Când din ei sē lase nicī unulū

„Alū meu dreptū e mai mare,“ — Dīce unulū cu-īngāmfare, — „Căci dintēiu eu am venitū Și osulū eu l'am găsitū.“ — „Cum?“ — îi dīce celălaltū — Osulū tu sē-lū fi aflatū? In darū bați cu'nversunare, Căci chiar de-acas' mī-a fostū

Cela nu lasă, āsta nu se plēcă, Hărțuēla étă, este gata'ndată, — Și sē veđi ce hărțuială Pentru o nimica gólă!... Dēr când bātaia-i mai infocată Unū cățelūșū zārescū pe stradă Și dēcă puterea nu îi ajută Unulū pe altulū ca sē se rupă, Ambii ca lupii spre cățelū sbóră Și-lū batū bātaia de'lū mai omóră.

Căți ómenī, Dómne, în lumea [largă] După-osū de rosū mereu alérgă! Și dēcă'n góna cea infocată Unulū pe altulū nu potū sē bată, Jertfă își caută pe celū mai [slabū] Și-și varsă foculū în alū lui capū.

—Noroculū fără minte este ca și paserea fără aripī, — nu sbóră departe.

— De n'ai cunosce întunereculū, n'ai sci prețui lumina.

— Ușa încātrāu o împingī, în-tr'acolo merge, dēr adese-orī rabdă trântelī, de-i tremurā țīțina.

— Cuiulū nebātutū, nu merge. — Ștergura e ștergură, dēr griji unde o arunci, ca sē nu te murdārescă.

— Spiculū sterpū nu stă plecatū.

— Cine-i meșterū de cuvēntū nu prea face lucru multū.

— Unde-i efinū pescele, e scumpă sarea.

— Noroculū de obicei umblă somnurosū, așa că adese-orī nimeresce unde nu-i e loculū.

— Cine nu scie griji unēlta, nu o scie nicī face.

— E mai bine sē faci și sē tacī, și sē vorbēsca faptele.

— Stupulū pentru o albină nu pierē, cu atātū mai puținū pentru unū vespe.

— Nicī pētră pe pētră nu stă, dēcă nu-i dai cementulū de lipsă.

— Se dīce că totū omulū e omū, cultura însă face mare deosebire între omū și omū.

Runculă. C. Giurgescu.

MULTE ȘI DE TOATE.

Cum creșce omulū.

Mai tare creșce omulū în anii cei dintāiu ai vieței sale; creșcerea sa în timpulū acesta e cam de 8 policari. Până la vârsta de 3 ani e creșcerea cam mică și la trei ani omulū a ajunsū la jumētae înālțimea, la care ajunge când a creșcutū pe deplinū. Dela 5 ani până la 16 ani, creșce omul într'o mēsură egală, așa că creșcerea anuală sub împrejurări egale e aproximativū doi policari. Cu 16 ani creșcerea e mai mică, în fiă-care anū după aceea creșce omulū mai puținū, așa că între 18 și 20 de ani creșcerea nu e mai mare ca unū policarū, în cele mai multe casuri cu vârsta de 25 de ani, încetēză și creșcerea.

Unū nou cāmpū de diamante.

Din Port of Spain în Crinad se anunță, că unū posesorū de mine în cāmpiile de aurū din Guiana britanică, cu numele Kaufmann, a descoperitū, acum de orēndū, o mină de diamantū. Aici gāsi elū 638 pietri de diamantū, pe carī le-a trimisū la Londra, ca sē le cerceteze de suntū veritabile. Ómeni speciali în materia acésta au rēspunsū, că dintre aceste pietri numai cincī suntū fără prețū, pe când tōte celelalte, 633 la numărū, suntū veritabile. Chiar și guvernatorulū coloniilorū, lordulū Gormans-ton, a spusū într'o vorbire ce a ținut'o camera, că descoperirea acestei mine de diamantū va fi unū nou isvorū pentru bunāstarea poporațiunei.

Copii Indianilorū din America nordică.

Cea mai mare dorință a Indianilorū este, după cum povesteșce Pajeken în revista „Ausland“, sē aibă cātū de mulți copii. Acésta e și cauza de căpetenie, de ce își iau ei mai multe femei. Acestea érași suntū îngrijate sē facă copii cātū de mulți, căci numai atunci vorū fi cinstite de bărbații lorū. O femeia fără copii e desprețuită de întrēga seminție, și de stāpānulū ei e tractatā cu strāșnicie. Feciorii suntū mândria indianului, pe când fetele 'i înmulțescū bogăția, fiindcă când suntū mai mari le vinde rēboinicilorū Indiani, carī vrēu sē se însóre, în schimbū, primescū cai, șele și altele. Când se simte femeia, că va deveni mamă, atunci dēcă e véră se duce într'unū tufișū, ér dēcă e érnă, atunci se duce într'unū vigvam (cortū) făcutū pentru ea. Ea respinge chiar și celū mai micū ajutorū, ér după ce nasce se apucă

érašī de lucru ei obiēnuitū. Nu-i este ertatū copilulū, ca sē strige multū. Femeile le astupă nările și gura copiilorū carī strigă, așa încātū aceștia p'aci sē înēcă. După ce repeșescū de mai multeori acésta procedură, atunci copii preferă mai bine sē tacă. Când e copilulū de 10 séu 12 luni, atunci e scosū din légānū și e purtatū de mamă-sa în cărcă la lucru, până când se deprinde sē umble, ceea ce se întâmplă fórte curēndū. Bărbații lasă pe femeile sē lucre orī și ce, chiar și lucrurile ce le potū face copii. Ei înșiși au o mare alipire față de odraslele lorū, și mai cu sēmă față de feciori. Dēcū unū indianū are mai multe femei și de la fiăcare mai mulți copii, atunci de multeori domnesce o larmă grozavă în vigvam, și arareori face tatālū tēcere. Mititeii se acață și sarū pe elū dēcă le stă în cale séu zace josū, se tăvălescū pe josū făcēndū unū prafū grozavū, sbierāndū și strigāndū. Tōte acestea nu'lū turburā de locū pe tatālū; din contră se bucurā de comediile ce le facū copii. După ce copilulū a fostū întârcatū, apoi mama nu mai are dreptū sē-lū bată. Celū multū ie permisū sē-lū pedepsēsca cu fōmea, ceea ce arareori 'i reușește, fiindcă mititelulū fură aceea ce nu pōte primi dela mamă-sa de bună voia. Astfeliu creșce elū sēlbaticū și fără nicī o disciplinā. Fetele, indatā ce potū umbla, lucră și ajutā pe mama lorū, și stau sub stāpānirea ei, până când se mārītă. Ele se desvōltă de timpuriu și se mārītă în vērsta dela 8 până la 10 ani. În vērsta acésta nu outēză sē iēsă singure afară din satū, fiindcă li-e témă, că vorū fi atacate de vr'unū tinerū rēboinicū indianū. De multe ori fetele și femeile în etate de 16 ani se vestejescū, fiindcă muncescū tare; așa încātū e fórte greu sē scii, că de cāți ani e o femeia tineră indiană. Cređi, că e de 40 séu 50 de ani, pe când ea nu e decātū abia de 20 séu 25 de ani. În Washington se află o școlă pentru indiani. Aici își trimitū, căpitānii și fruntașii semințiilor semi-civilizate ale Indianilorū, pe copii lorū. Dēcă aceștia se întorcū érašī în patria lorū, își uită în curēndū, ce au învățatū în școlă. Când ajungū în vērsta de 1 până la 16 ani atunci cutreerā țēra în cete și se rēboiescū cu copii semințiilor lorū dușmane. Când apoi se întorcū acasă acoperiți de rane, își povestescū faptele lorū rēboinice, și apoi dēcă au fostū aflați vrednicī și viteji, suntū primiți ca rēboinicī în sfatulū sērbătoreșcū alū căpitānilorū și alū rēboinicilorū.

Sciri comerciale.

B.-Pesta, 11 Aprilie. Negoțul de produse, deși a arātātū în unele articule ceva mai viuă mișcare, totuși a fostū restrinsū din causă că au intratū puținē comānde pentru esportū. Negoțul de manufacturi a fostū paralisatū încātva prin ploile de mai multe țile. Numērārū destulū; efectele prima se scontēză cu 3 2/3 %.

Cereale. Pe piețele esterne a domnitū sēptēmāna întrēgă o tendență de urcare.

În B.-Pesta s'a începutū sēptēmāna cu tendență fermă, la fine însă e încheiatū cu 2 1/2—5 cr. mai josū ca înainte cu 8 țile.

Mișcarea de sēptēmānă a fostū cam 100,000 m. metr. — Sēcara a rēmasū neschimbată. — Orzū a intratū puținū, prețuri ferme. — Ovēsū s'a negociatū pentru consumū vreo 4000 m. metr. cu prețulū din sēptēmāna premergătore.

Coloniale. Negoțū normalū. Zaharulū fermū, cu urcare de 50 cr. Rafinatū 34, 33.50 fl., cubū 34.50, 33 fl. suta de chg. — Cafēua. Ceylon 203, 191 fl., Mocca 190, 182 fl.

Păstăioșe. Negoțū liniștitū, transacțiilor puținē. Prețurile cele din sēptēmāna trecută.

Victualie. O u ș au intratū multe, tendența neschimbată. S'au vëndutū 47—48

ouș la 1 fl., lada de 1440 ouș cu 28—29 fl. — Galițe. La tērgū s'au adustū marfă puțină. Prețurile menținute. Puii tineri s'au plătitū cu prețuri bune. S'au vëndutū gāșce grase vii cu 5.50, 6.50 fl., pui tineri 1.50, 1.80 fl., gāșce tinere 6.50 7.50 fl. — tōte cu pārechea. — Untulū 75—80 fl., de mēsă 90—95 fl. pr. 100 chilogr. — Cartofi marfă destulă.

Miere, în detaiu 30—31 fl. Nucī de Ungaria 20—22 fl.

Unsōre de Forcū notēză 52.50, 53 fl. cu vasū, 51 fl. fără vasū.

Pei. Sēptēmāna trecută s'au vëndutū cam 10,000 diverse pei de oiă, nemțesci cu 2.20, 3.10 pārechea, sērbesci și bulgare, de anū, cu 105, 115 pr. 100 bucăți, de Turcia, Bosnia și Croația cu 58, 60 fl. suta de chg. (Cu 2 1/2 %). — Pei uscate, negoțū neînsemnatū. — Pei lucrate. Mișcare fórte puțină din cauza tērgului nefavorabilū. Prețurile neschimbate.

Calendarul sēptēmānei. Table with columns for Aprilie, Călendarul Iulian, Călendarul Gregorian, and Sōrole. Includes dates for various religious and historical events.

Tērgulū de rimători din Steinbruch. La 13 Aprilie n. starea rimătorilor a fostū de 119,884 capete, la 14 Aprilie au intratū 950 capete și au eșitū 702 rēmanēndū la 15 Aprilie unū numărū de 120,092 capete. — Se notēză: marfă un-gurēsca veche, grea dela 44 1/2, până la 45 1/2 cr. marfă un-gurēsca tineră grea dela 46 cr. până la 47 1/2 cr., de mijlocū dela 46 cr. până la 47 cr. — usorā dela 47 cr. până la 48 cr. — Marfă țērānēsca grea dela — până la — cr. — de mijlocū dela 46 cr. până la 47 cr. usorā dela 46 1/2 cr. până la 47 1/2 cr. — Marfă de România de Băkonj grea dela — cr. până la — cr. transito mijloci grea dela — cr. până la — cr. însă transito usorā dela — cr. până la — cr. transito dto țeposă grea dela — cr. până la — cr. transito mijloci dela — cr. până la — cr. Marfă sērbēsca grea dela 46 1/2—47 1/2 cr. transito, mijloci grea dela 46—47 cr. transito, usorā dela 46—47 cr. Porci îngrășați de unū anū dela — cr. până la — cr., îngrășați cu cucuruzū dela — cr. până la — cr., îngrășați cu ghindă dela — cr. până la — cr. Cântăriți la gară cu 4 1/2.

Cursulū pieței Brașovū.

Table showing exchange rates for various currencies and commodities in Brașov as of April 18, 1891.

Cursulū la bursa din Viena.

Table showing stock market rates in Vienna as of April 18, 1891, including rents and interest rates.

Proprietarū: Dr. Aurel Mureșianu. Redactorū responsabilū interimalū: Gregoriu Maiorū.

Din jurulū vetrei.

Lată peste lată; peste lată imbojorată; peste imbojorată crăcānată; peste crăcānată măciulă; peste măciulă, limpezelă; peste limpezelă gālbenelă, și peste gālbenelă hudulețū?

(Ispirescu.)

Cum se scorie iērba uscată în trei litere?

Urducū, Burducū, De barbă flū ducū, De barbă l'aducū?

(I. Gorjanū.)

Nicī în casă, nicī afară, nicī în certū nicī pe pāmēntū.

(Ispirescu.)

Mē suii în soai și vēđui nisce cai, dēr nu vēđui cai, și vēđui vēntulū rēsturnāndū pāmēntulū?

(Th. M. Arsenie.)

Totulū sunt unū fleacū, Fără capū sunt leacū, Fără codă sunt acū.

(Ispirescu.)

Douē late, păturate; Douē scurte, cărligate; Ce'i aceea mēi fārtate?

(L. N. Marianū.)

Proverbe.

— Casa, ce o zidesce femeia, Dumneđeu nu o dērīmă; femeia rea însă adese-orī dērīmă casa, ce o zidesce Dumneđeu.

